

Gemeente van Jezus Christus,

Ik ben gekomen om hun het leven te geven al zijn volheid.

Ik ben de goede herder. Een goede herder geeft zijn leven voor zijn schapen.

Johannes 10:10b-11

Deze vierde zondag na Pasen heet traditioneel 'zondag van de goede herder'. In het evangelie van vandaag horen we hoe Jezus is gekomen om het goede leven te geven; het zijn woorden die zijn eindeloze liefde, zijn onophoudelijke pastorale zorg verwoorden. We komen vandaag heel dicht bij het hart van Jezus, dat steeds bewogen is om gewonde en verdwaalde mensen. Als een goede herder kijkt hij naar zijn kudde die zo verstrooid is en niet weet wat de goede weg is. Hij ziet de pijn, de nood, het verlangen naar heling. Hij is gekomen om het leven te schenken in al zijn volheid. Daarvoor heeft Hij zelfs zijn eigen leven over.

Het goede leven. Een leven van volheid, welk mens verlangt daar niet naar? Maar wat is een goed leven, een leven dat dat vol is? Wanneer is het leven goed? Waar denk je dan aan? Is dat met volle teugen genieten van al het goede dat het leven brengt? Een goed glas wijn? Genieten van al het mooie dat de schepping te bieden heeft? Erop uittrekken in de natuur, fietsen in het Brugse Ommeland dat in deze tijd van het jaar zo mooi is: de weidse groene polders met de statige grachten die haar doorklieven. Even neerstrijken op een terrasje op een lentemiddag in deze mooie stad, met de warme zonnestalen op je gezicht.

Het goede leven. Daar zijn we allemaal naar op zoek. Juist omdat het leven soms niet goed kan zijn. De dalen die je soms in je leven kunt ervaren, de teleurstellingen, die maken dat je geneigd kan zijn om vanuit een mentaliteit van 'het tekort' te kijken naar je leven, naar wat ontbreekt, naar wat er mis is.

Vandaag kijken we naar het goede leven vanuit het perspectief van de Eeuwige, het leven zoals de Heer het bedoeld heeft. En dat gaat over zoveel meer dan het leven te smaken. Vandaag kijken we naar de profetische woorden van Ezechiël en de bevrijdende woorden van het Johannesevangelie over een leven waar alle mensen tot hun recht komen; een leven dat vervulling krijgt in Christus en zijn onbaatzuchtige liefde en zorg, een dienend leven.

Ik begin vandaag met die bekende woorden van Jezus, woorden die je vast al vaak gehoord hebt: "ik ben de goede herder". Ik moet daarbij altijd weer denken aan uit Psalm 23:

De Heer is mijn herder, het ontbreekt mij aan niets.

*Hij laat mij rusten in groene weiden,
en voert mij naar vredig water (Ps 23:1-2).*

Even de stilte opzoeken van weidse groene velden, tot rust komen aan een stil, kabbelend beekje... In psalm 23 klinkt iets door van een verlangen naar rust en stilte, een verlangen dat leeft bij zoveel mensen. Een goede herder zorgt voor zijn dieren; hij brengt ze over veilige paden naar velden waar ze kunnen grazen en tot rust kunnen komen. En zo kijkt Jezus ook naar de mensen: Hij weet wanneer zijn kudde vermoeid

is. Hij ziet wie moe en hulpeloos zijn, wie gewond is door het leven. Hij weet het als je gevallen bent en niet meer verder kunt.

Jezus' woorden in Johannes 10 zijn niet alleen gericht tot de menigte mensen die met hem zijn meegereisd maar ook tot de Farizeeën en Schriftgeleerden, de geestelijk leiders van het volk. Juist hun ogen moeten opengaan voor wat goed leiderschap is. Jezus zit in de strijd met hen en kan maar moeilijk tot ze doordringen. Dat blijkt wel uit de laatste woorden van het voorgaande hoofdstuk. Want daar komen we deze woorden tegen:

'Was u maar blind', zei Jezus. 'Dan zou u zonder zonde zijn. Maar u beweert dat u kunt zien, en dus blijft uw zonde'.

Jezus bedoelt dat ze blind zijn voor de noden van de mensen. Ze zien het niet: de geestelijke leegte, de armoede, hoe mensen afdwalen van het gebaande pad. Wij mensen hebben nood aan goede herders, herders die zorgen voor hun schapen. Mensen die zien wanneer de kudde de verkeerde kant op gaat, leiders die door hebben waar de wonden zitten, de pijn. Daarom kunnen we ook zo ontzettend boos en ontgoocheld zijn als de herders van onze samenleving niet thuisgeven, omdat ze vooral bezig zijn met hun eigen positie en geen oog hebben voor de kleinste en kwetsbaarste dieren van de kudde.

En wat is de profetie van Ezechiël dan ontzettend herkenbaar, die woorden van Ezechiël over een leiderschap dat het volk kaalplukt en opeet. De schrijvers van het Eerste Testament, waren terughoudend in de titels die zij aan koningen en andere leidinggevende figuren gaven. Zelfs aan koning David, die bij zijn vader als herder werkzaam was geweest (vgl. 1 Sam. 16:11; 17:34), wordt deze titel niet uitdrukkelijk verleend, maar wordt veeleer in overdrachtelijke zin gesproken over een 'koning die zijn volk zal weiden'. In de wereld van het Eerste Testament, is de titel 'herder' voorbestemd voor de Heer.

Diezelfde kritische houding zien we terug in de profetie van Ezechiël. Ezechiël 34 is een wee-klacht, een felle aanklacht, waarmee de profeet met harde woorden spreekt over de koningen van Israël. En daarbij keert Ezechiël het beeld van Psalm 23 volledig op z'n kop. De koningen van Israël "weiden alleen zichzelf" en "kijken niet om naar hun schapen" (Ez 34:2,7). De "zwakke dieren laten ze niet aansterken", "de zieke dieren laten ze niet genezen" en "de gewonde dieren worden niet verbonden" (Ez 34:4). Israël is als een verstrooide kudde, afgedwaald en verloren, hopeloos ronddwalend in een donker dal.

Maar dan, precies in het midden van de tekst, in vers 10, verandert de toon. "Zo spreekt de Heer" (*kōh 'amār ādōnay*). Met dit zinnetje keert alles zich om. 'Zo spreekt de Heer': in profetische teksten worden deze woorden gebruikt om een Godsspraak aan te duiden, een oordeel van God hoe het anders moet. Met dit zinnetje gebeurt er dus ook iets! Een woord van Godswege dat een beweging, een verandering in gang zet. Hier keert Ezechiël dat gevoel van boosheid en ontgoocheling om in een boodschap van hoop.

En ook nu klinkt er een echo mee van Psalm 23. “Ik zal mijn schapen weiden”, zegt de Heer, en “ik zal ze laten rusten op groen grasland in een grazige weide” (Ez 34:14). Ezechiël ziet deze redding van God als een beweging van het duister naar het licht. Zo horen we in vers 12 hoe God zelf naar alle plaatsen op zoek zal gaan, waar zijn schapen heen zijn gedreven, alle plaatsen waar dreigende, donkere wolken zijn, en zijn schapen dolen in het donker.

De woorden van Ezechiël zijn geschreven vanuit het perspectief van de Babylonische ballingschap. Na de verwoesting van de tempel in Jeruzalem, de verschrikkingen waarmee grote delen van de Joodse bevolking werden gedeporteerd naar Babylon, zal God zijn volk weer verzamelen uit alle landen waarheen ze verdreven zijn. God zelf zal zijn schapen doen terugkeren naar hun weidegrond, waar zij bij waterstromen zullen grazen op groene weiden en rusten mogen in het grasland.

Maar die woorden van Ezechiël hebben ook betekenis voor ons: ‘Ik zal’: steeds weer komen die woorden terug. Als wij verdwalen, als wij niet meer weten hoe we verder moeten, als we pijn hebben en niet op kunnen staan, dan zoekt God ons. Hij haalt je er weer bij. Hij is zelf de goede herder, die je zal verzorgen en dragen, je weiden zal zoals een goede herder dat doet. Het zijn troostende woorden: God zoekt jou. Hij zal je de weg wijzen naar die weidegrond, het goede leven.

Tegelijk zijn deze troostende woorden van Ezechiël ook een spiegel voor het leiderschap van Israël. Ezechiël daagt priesters, levieten en Schriftgeleerden uit om weer als herders in het leven te staan, om oog te hebben voor het kleine en het kwetsbare, om er te zijn voor mensen die gebroken zijn. Ook het Johannesevangelie staat in diezelfde profetische traditie.

De beelden die Johannes gebruikt voor Jezus zijn door en door doordrenkt van de beeldspraak over de goede herder, die woorden van Psalm 23 en Ezechiël. De rede van Jezus die we vandaag met elkaar hebben gelezen is eerder een mozaïek van beelden dan een goedlopend verhaal. De toespraak van Jezus over de goede herder is gericht op de Farizeeën en Schriftgeleerden, die Jezus woorden maar niet kunnen begrijpen. Jezus gebruikt daarbij twee beelden die elkaar aanvullen: dat van ‘de deur’ en het beeld van de ‘goede herder’ die door de deur binnenkomt. “Ik ben de deur voor de schapen”, “Ik ben de goede herder” (Joh 10:7, 11).

Die “Ik-ben” uitspraken van Jezus hebben een mystieke lading, er gaat een openbaringskracht vanuit. “Ik ben”: wanneer Jezus dat uitspreekt zegt hij iets heel wezenlijks over zichzelf, over wie Hij is voor de mensen. “Ik ben”: daarmee roept Jezus zijn innige band met de Vader op: dat Hij gezonden is door de Vader om zijn eigen leven te geven, zodat zij het goede leven, het leven in al haar volheid, zouden erven. “Ik ben”: daarin klinkt ook de Godsnaam door, die Naam der Namen. Die onuitsprekelijke naam, die betekent: de zijnde, de aanwezige, de eeuwige. “Ik ben die ik ben”, “ik zal er zijn” (Ex 3:14).

Jezus identificeert zich ten eerste als de deur waardoor de schapen binnengaan. Archeologen hebben ontdekt dat schaapskooien in Israël en omliggende landen vaak niet meer waren dan een ommuurde ruimte van ruwe grove stenen. Ze waren in het

vierkant gebouwd, met daarin één enkele deur. Binnen dat gebied verbleven 's nachts de schapen zodat zij beschermd waren tegen de wind en tegen de regen, maar ook tegen dieven en wilde dieren.

Alleen de herder komt binnen door de deur, maar dieven en rovers, zo stelt Jezus, dringen zich binnen door over de muren te klimmen. Maar de schapen herkennen ze niet, want zij luisteren alleen naar de stem van de herder: de herder die voor hen uitloopt en hen de weg wijst. Tegenover die herder staan de rovers en de dieven van wie de schapen weglopen, naar wie zij niet horen; dieven en rovers die in de nacht binnendringen om te slachten en te vernietigen.

Hiermee roept Jezus de profetische woorden van Ezechiël op en slingert hij de kritiek, waarmee de Farizeeën en Schriftgeleerden hem telkens weer aanvallen, terug in het gezicht. Van groot belang is het Griekse woord voor 'schaapskooi', *aulè*, dat ook gebruikt werd voor de binnenhof van de tempel. Door dit woord te gebruiken creëert Johannes een gelaagdheid van betekenissen. Het beeld van de schaapskooi, met haar ommuurde wanden, roept de binnenhof van de tempel op, waar Gods heiligdom verzameld is.

Jezus zegt dat de herder zijn schapen naar buiten drijft. Dat zegt Jezus niet zomaar. In hoofdstuk 9, dat direct voorafgaat aan de rede over de goede herder, in vers 9:22, schrijft Johannes dat de Farizeeën en Schriftgeleerden besloten hadden dat zij Jezus en iedereen die hem erkent als Messias uit de synagoge te drijven:

Dat zeiden ze [de ouders] omdat ze bang waren voor de Joden, omdat die toen al besloten hadden dat ze iedereen die Jezus als Messias zou erkennen uit de synagoge zouden zetten.

Johannes lijkt hier te reageren op de uitdrijving uit de synagoge. Als weggeworpen hoeksteen, als verworpene en geslagen dienaar, is Jezus voor die vroege Johannesgemeente een herder die zijn schapen uit de schaapskooi leidt. Buiten de muren van die schaapskooi vindt de kudde nieuwe weidegrond. Daar op die groene velden krijgen zij grond onder de voeten. Jezus heeft het over 'in en uitlopen'. Het is als het ware een scharnierpunt: wie in de schaapskooi komt en daar zijn stem hoort, moet ook weer uitlopen om daarvan te getuigen. Want buiten de schaapskooi, zo horen we Jezus zeggen, 'zijn ook nog andere schapen' (Joh 10:16).

Dat in- en uitlopen is dus een opdracht ook voor ons: wij komen hier samen om gevoed te worden door de bevrijdende woorden van de goede herder. Maar we lopen ook weer uit. We gaan weer door deur van deze kerk naar buiten om in alle eenvoud te getuigen van dat goede leven, door mensen te zijn die oog hebben voor elkaar en voor kwetsbare mensen, mensen die vanuit hun eigen talenten en mogelijkheden pastoraal omzien naar anderen. Dat je helpt als een ander valt, dat je troostend nabij bent als een ander verdriet hebt, dat je aandacht schenkt aan een ander als je ziet dat hij of zij even niet meer weet welke weg in te slaan.

Die Goede Herder waar Ezechiël over spreekt, de herder die zijn schapen zoekt, die hen er weer bij haalt: in Jezus is Gods herderlijke nabijheid Mens geworden. Hij heeft het leven in al zijn volheid aan ons geschonken. Een leven in zijn volheid, dat is een leven waarin de mens leven mag van Gods overvloedige genade; een leven op

weidegrond. Een weids en vruchtbaar land, waar de hele kudde grazen kan om zo een leven te leiden dat goed is, het leven dat God in zijn genade ons schenkt. Maar dat goede leven betekent ook dat je zelf tot heil en zegen wilt zijn. Het goede leven is ook: herderlijk omgaan met elkaar; met liefdevolle zorg en aandacht in het leven staan; oog hebben voor het kleine en het kwetsbare. Daartoe roept Jezus ook ons. Dat is leven op weidegrond.

Het goede leven is dat je in- en uitloopt bij Jezus, en dat je daar ook naar handelt. Dat je je door Hem laat meenemen, dat je luistert naar zijn stem. Als je dat doet, dan worden de woorden van Psalm 23 werkelijkheid:

*Geluk en genade volgen mij alle dagen van mijn leven,
ik keer terug in het huis van de Heer tot in lengte van dagen.*

Amen.